

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Vabariigi Valimiskomisjon
otsus
algtekst
18.06.2024
RT III, 20.06.2024, 4

Kaspar Kartanase kaebuse lahendamine

Vastu võetud 18.06.2024 nr 8

Kaebuse asjaolud ja sisu

Vaatleja Kaspar Kartanas esitas 9. juunil 2024 vallasekretärile kaebuse Lääneranna valla jaoskonnakomisjoni nr 3 toimingute peale, millega tal keelati seaduslikku alust toomata hääletamistulemuse kindlakstegemise videona salvestamine ja sellest otseülekande tegemine. Lääneranna vallasekretär edastas kaebused riigi valimisteestusele 10. juunil 2024. 12. juunil 2024 palus riigi valimisteestus kaebajal täpsustada, kellele kaebused on adresseeritud ning mis on kaebuse nõue. Kaebaja saatis 12. juunil 2024 täpsustatud kaebuse. Kaebaja palub tunnistada vaidlustatud toimingute seadusevastaseks. Kaebaja viitab Euroopa Parlamendi valimise seaduse (EPVS) § 57 lõikele 12, mis sätestab, et hääletamistulemused tehakse jaoskonnas kindlaks avalikult. Samuti viitab ta isikuandmete kaitse seaduse §-le 11, mis sätestab, et kui seadus ei sätesta teisiti, asendab avalikus kohas avalikustamise eesmärgil toimuva heli- või pildimaterjalina jäädvustamise puhul andmesubjekti nõusolekut tema teavitamine sellises vormis, mis võimaldab tal heli- või pildimaterjali jäädvustamise faktist aru saada ja enda jäädvustamist soovi korral vältida. Teavitamiskohustus ei kehti avalike ürituste puhul, mille avalikustamise eesmärgil jäädvustamist võib mõistlikult eeldada. Kaebaja arvates on tegemist avaliku üritusega ja jaoskonnakomisjoni liikmed on sellest teadlikud. Kaebaja leiab, et ülal viidatud sätete alusel on vaatlejal õigus jäädvustada tegevusi videona, kui selle soovist on teavitatud ja häälte lugemise toimingute jäädvustamine ei kahjusta ülemäära andmesubjekti õigusi, kuid rikub tema kui vaatleja õigusi.

Riigi valimisteestuse seisukoht

EPVS § 16¹ ei sätesta, et vaatlejal on õigus jaoskonnakomisjoni poolt tehtavaid toiminguid salvestada või ülekannet teha. Vaatleja peab järgima seadusest tulenevaid piiranguid (enne vaatlemise alustamist tuleb ennast esitleda (EPVS § 16¹ lõige 2), keelatud on segada toimingute tegemist (EPVS § 16¹ lõige 4), lisaks sellele tuleb täita jaoskonnakomisjoni liikmete suulisi korraldusi (EPVS § 59¹ lõike 7 teine lause). Vaatleja õigusena (lisaks toimingute ja tegevuse juures viibimisele ning nende audiovisuaalsele jälgimisele) nimetab seadus otsesõnu vaid võimalust kirjutada üles valimisvahendite pitseerimisel kasutatud turvavahendite numbrid (EPVS § 16¹ lõige 3). Seadus ei anna vaatlejale õigust häälte lugemise toimingut salvestada, kuid samas ka ei keela seda. Seadus on jätnud jaoskonnakomisjonidele kaalutlusruumi otsustamiseks, kas lubada või keelata selle toimingute salvestamine.

Euroopa Parlamendi valimiste puhul näeb seadus ette, et hääletamistulemusi ei või avaldada (sh vaatlejate poolt) enne hääletamise lõppu kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides.

Kaebaja andis teada, et soovis teha ka veebiülekannet. Seega oli jaoskonnakomisjoni piirang õiguspärane, et tagada EPVS § 56 teise lause täitmine, et ei rikutaks hääletamistulemuste liiga varase avaldamise keeldu. Kuna vaatlejal ei ole seadusest tulenevat õigust toimingut salvestada, ei olnud salvestamise keelamine eesmärki silmas pidades ka ilmselgelt meelevaldne.

Vabariigi Valimiskomisjoni seisukoht ja põhjendused

1. EPVS § 67 kohaselt võib esitada kaebuse valimiste korraldaja toimingute peale. Kaebus on esitatud Lääneranna valla jaoskonnakomisjoni nr 3 toimingute peale – suuline korraldus keelata jaoskonnakomisjonis hääletamistulemuste kindlakstegemise salvestamine ja ülekande tegemine. Jaoskonnakomisjonid on valimiste korraldajad (EPVS § 9 lõige 1 punkt 3). See toiming on vaidlustatav Vabariigi Valimiskomisjonis.

2. Kaebuse saab esitada isik, kes leiab, et tema õigusi on vaidlustatava toiminguga rikutud (EPVS § 68). Kaebaja oli Lääneranna valla jaoskonnakomisjonis nr 3 vaatleja, kel keelati jaoskonnakomisjonis hääletamistulemuste kindlakstegemise filmimine ja ülekande tegemine. Kaebajal on kaebõigus.

3. Kaebus tuleb esitada kolme päeva jooksul toimingute tegemisest (EPVS § 70 lg 1 p 1). Kaebus on esitatud 9. juunil 2024. Hääletamistulemused jaoskonnakomisjonis tehti kindlaks 9. juunil 2024. Kaebus on tähtaegne.

4. Kaebaja vaidlustab jaoskonnakomisjonis hääletamistulemuste kindlaks tegemise toimingut jäädvustamise ja veebiülekanne keelamise. Vaatlejal ei ole seadusest tulenevat õigust jaoskonnakomisjonide toiminguid salvestada ega ülekanne teha. Seadus on jätnud jaoskonnakomisjonidele kaalutlusruumi otsustamiseks, kas lubada või keelata selle toimingut salvestamine. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus, IKÜM) on kooskõlas jaoskonnakomisjoni poolt valimisjaoskonnas toimuva filmimise ja seal toimuvast veebiülekanne keelamine (vt Euroopa Kohtu 20. oktoobri 2022. a otsus asjas nr C-306/21). Salvestamise keelamine on vajalik andmesubjektide õiguste kaitseks. Valimiste läbiviimine ei ole toiming, mille puhul andmesubjektidel oleks võimalik eelneva teavituse põhjal otsustada selles kohas mitte olla, sest see jätkaks nad valimistelt kõrvale. Ka jaoskonnakomisjoni liikmetel ei ole võimalik filmimise korral vältida enda isikuandmete töötlemist. Euroopa Parlamendi valimiste puhul näeb seadus ette, et hääletamistulemusi ei või avaldada (sh vaatlejate poolt) enne hääletamise lõppu kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides. Selle piirangu eesmärk on tagada, et mõnes liikmesriigis ei saaks hääletamistulemused avalikuks enne seda, kui kõigis liikmesriikides on hääletamine lõppenud (EPVS § 56 teine lause). Vaatleja andis jaoskonnakomisjonile teada, et soovib lisaks salvestamisele ka ülekanne teha, seega sisaldas tema kaamera ka sidevahendeid, mis oleksid võinud rikkuda hääletamistulemuste salastatust. Lähtudes eeltoodust, oli jaoskonnakomisjoni suuline korraldus – keelata jaoskonnakomisjonis hääletamistulemuste kindlakstegemise salvestamine ja ülekanne tegemine – õiguspärane ja seetõttu jäetakse kaebus rahuldamata.

Arvestades ülaltoodut ja lähtudes Euroopa Parlamendi valimise seaduse § 70 lõike 3 punktist 1, Vabariigi Valimiskomisjon otsustab:

jätta Kaspar Kartanase kaebus rahuldamata.

Vastavalt EPVS §-le 70¹ võib huvitatud isik, kes leiab, et Vabariigi Valimiskomisjoni otsusega rikutakse tema õigusi, esitada otsuse peale kaebuse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses ettenähtud korras Riigikohtule. Kaebus esitatakse Riigikohtule kolme päeva jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse teatavakstegemisest arvates Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu.

Oliver Kask
Vabariigi Valimiskomisjoni esimees